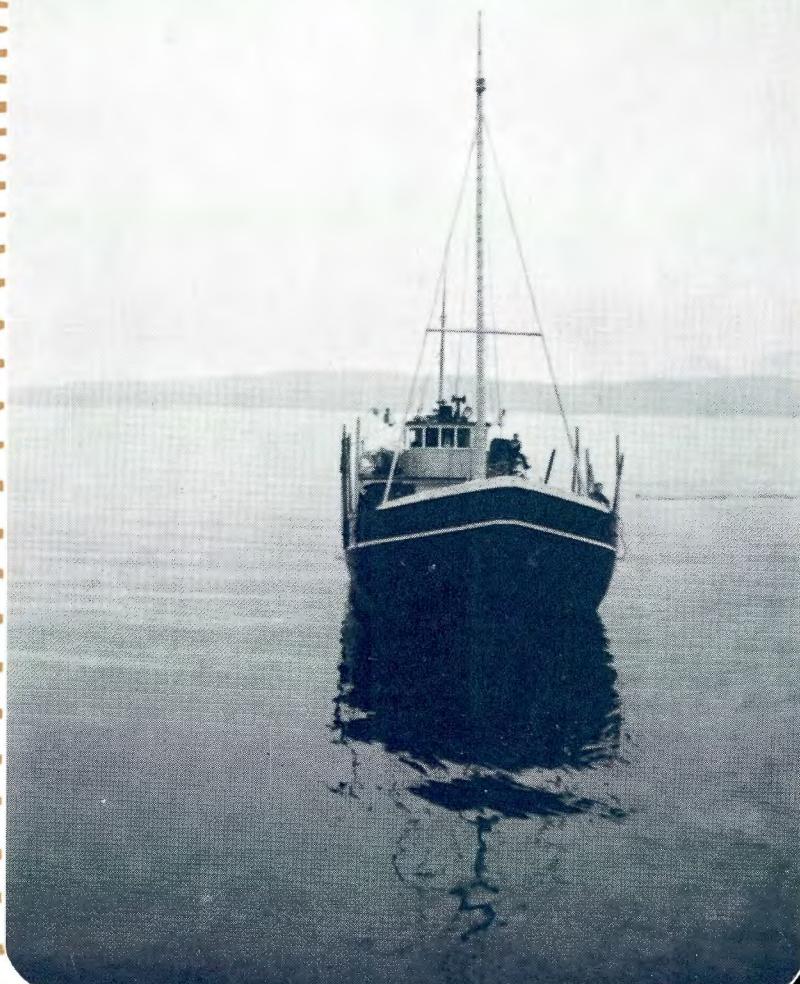

Rankeims-

NYTT

For full kraft -

SEPTEMBER 1961

NR. 3 - 6. ÅRGANG

Dr. ing. Haakon Styris Studiefond

Ifølge fondets statutter skal den disponible årlige renteavkastning anvendes til utdeling blant unge, dyktige fagarbeidere som ønsker videre spesialutdannelse, men som ikke har anledning til selv å bekoste videre studier eller reiser.

Søknader om bidrag vedlagt atester stiles til fondets styre og sendes Den Polytekniske Forening, Rosenkrantzg. 7, Oslo, innen utgangen av oktober mnd. d. å.

Med hilsen

DEN POLYTEKNISKE FORENING

Hjalmar Aass
Generalsekretær

Stoff til neste nr. må være
innsendt til redaksjonen innen
10. november 1961.

INNHOLD

side:

Anton Ellingsen 60 år..	1
Av Ranheim Papirfabriks historie	3
Papirlageret — ny avdeling	5
Vernekonkurransen 1961	9
Mål og vekt	10
De sosiale trygdene	12
Dobbeltsats og freske fraspark	13
Skorstensførbetrender ..	15
Sjøveien	17
Nytt sekkemaskineri ...	18
Årsregnskapet for 1961	20
Skjerpefeber på Ranheim	24

*

Omslagsbildet:

Bergliot I ved kaia.
Foto B. M.

*

Redaksjonskomiteen:

Th. Overwien
Eivind Ahlberg
Tormod Barstad
Tor Schjetne

Redaktør:

Brynjulf Moksnes

Bedriftsavis for **A/S RANHEIM PAPIRFABRIK**

RANHEIM

ANTON ELLINGSEN 60 ÅR

Det er meg en stor og udelt glede til denne dag å bringe ham en hjertelig hyldest og lykkønskning, i første rekke fra den bedrift han i så mange år har viet og heldigvis fremdeles vier sin kraft og sine evner til.

Disponent Ellingsen mottok fra mange hold mange anerkjennende ord ved sitt 50-års-jubileum. Jeg behøver ikke å gjenta dem her, men kun stå fast ved at disse ordene har ennå større berettigelse i dag enn dengang.

Vi vet alle at utviklingen for vår bedrift har vært gledelig stor i de forløpne 10 år både hva angår produksjonens størrelse og dens foredling til stadig nye spesialiteter. Og det har derfor i første rekke vært disponent Ellingsens oppgave å finne naturlige og om mulig varige avtakere til denne større produksjon. Med den posisjon som disponent Ellingsen har både hos kunder i utland og innland og innen våre bransjeforeninger, er det lykkes han og hans medhjelpere i vår salgsavdeling å løse denne oppgave særdeles tilfredsstilende, til tross for en økende konkurranse på alle hold. Og for dette er vi ham stor takk skyldig.

Men utenom arbeidet med avsetning og salg er det innen vår bedrift en rekke spørsmål som må løses av våre to disponenter i fellesskap. For meg som styrets formann har det i disse mange år vært en glede å oppleve det for vår bedrift så fruktbringende samarbeide som våre disponenter — i gjensidig respekt — har forstått å etablere.

Denne gang er det disponent Ellingsen som skal hyldes i anledning 60-årsdagen. Når vi med glede hylder ham så er det ikke bare på grunn av hans kunnskaper og hans dyktighet til å møte såvel gode som dårlige tider, men også for hans rettskaffenhet, elskverdighet, hans klokskap og toleranse. Dette i forbindelse med hans evne til å finne ut hva der kan glede andre — og så utføre dette fort og med et smil — gjør at han har venner og kun venner overalt.

Vi ønsker disponent Ellingsen mange lykkelige år fremover.

Thorry Kiær.

Av Ranheim Papirfabriks historie

(Forts. fra nr. 2 1961)

Trønderne ventet kanskje også på noe annet: Resultatene fra Moss Celulosefabrik, som skulle komme i gang omkring 1. august. Det gjorde den da også i de første dager av måneden. Størmer holder fra Moss Jenssen underrettet om utviklingen og kommer bl. a. med forslag om å sløyfe blekeriet for det første, da ublekta masse er steget til 18 f str. 10 sh. pr. tonn Ellers fremstiller han resultatene på Moss som meget oppmuntrende. Den 10. oktober sluttet så Jenssen og Størmer en kontrakt hvoretter Størmer skulle levere de nødvendige byggeplaner og arbeidstegninger for en natroncellulosefabrikk med årlig produksjon 1000 tonn bleket masse eller 3 tonn pr. dag. Størmer skulle videre bistå med innkjøp av maskiner og apparater, for fabrikkens regning skaffe en kyndig byggeleder og en driftsbestyrer samt å stille til disposisjon sitt sodagjenvinningsspatent av 1882. Som godt gjørelse skulle han ha 20 prosent av den samlede aksjekapital og ved utvidelser forholdsvis. Beløpet skulle avrundes nedad og betales i form av aksjer.. Videre skulle Størmer forplikte seg til «ikke i det Trondhjemske og i Jæmland hverken selv eller ved andre at udøve sit patent.»

Aksjeinnydelsen går ut. Jenssen søkte aksjer tegnet bl. a. av medlemmene av den ruvende Jenssen-familien hvor L. N. Jenssen (Hommelvik) som dyktig ingeniør og ellers også en skarpskodd herre synes å ha vært en slags rådgiver for de øvrige. Han var i forbindelse med W. Drewsen d. e. på Bentse Brug og ingeniør Oscar Pedersen på Hafslund, som begge så meget skeptisk på Størmers virksomhet. Men etter et møte mellom L. N. Jensen og Størmer i Christiania i slutten av oktober ser det ut til at den førstnevntes tilbakeholdenhets er blitt noe redusert, om enn L. N. Jenssen fremdeles stilte seg skeptisk. Men kampen var ikke helt slutt med det. Størmer bombarderer L. Jenssen

med oppgaver over de gode resultater på Moss o.s.v., og: «Og endelig, hvem er det som skal kunne slaa af Marken en Fabrik saa heldigt beliggende?» (Som Ranheim altså).

Til slutt ble da motstanden overvunnet i det vesentligste og foretaket kunne settes ut i livet.

Den 27. november 1883 ble det på Trondhjems Børs holdt et møte av interessenter i Ranheim Cellulosefabrik representerende en foreløpig aksjekapital av 165 000 kroner. Det ble valgt et styre som skulle forestå oppførelsen av fabrikken etter de av Størmer fremlagte planer, og umiddelbart etter ble byggearbeidene satt i gang. Ingeniør Strøm ble ansatt som byggleder og til hjelp for Størmer ved utarbeidelse av planer og tegninger ble engasjert arkitekt Ebbell.

I realiteten var selskapet dermed stiftet. Men den avsluttende formelle side av saken sto igjen, og den ble bragt i orden ved en konstituerende generalforsamling den 13. mars 1884. Selskapet skulle ha til formål «Anlæg og Drift af en Fabrik for Cellulose og muligt for dennes videre Forarbeidelse til Papir eller andre Produkter.» Aksjekapitalen var kr. 270 000 fordelt på 54 aksjer a kr. 5000. Det var 30 aksjonærer. Herav var kr. 165 000 tegnet, kr. 50 000 var Størmers tilgodehavender for patentrettigheter og kr. 40 000 Lauritz Jenssens godt gjørelse for grunn og vannfall. Som administrerende direktør ble ansatt bergingeniør Nicolay Buchholdt med en årslønn av kr. 2400 plus 1 prosent tantieme (begrenset til sammen kr. 4000). Til øvrige medlemmer av direksjonen ble valgt brukseier Lauritz Jenssen og fabrikkeier J. C. Piene. Som driftsbestyrer ble ansatt ingeniør H. Breien med årslønn kr. 2000 plus ½ prosent tantieme. Han hadde arbeidet først en tid på Størmers kontor i Christiania og så på Moss før han i midten av mai tiltrådte på Ranheim. I mellomtiden var anleggsarbeidet

begynt, under mindre gode forhold, vinteren var satt inn og gjorde fun-damerterings- og andre byggearbeider vanskelige, men de gikk da sin gang, med stadige forandringer i planelene etter Størmers anvisninger. Disse var imidlertid bare detaljer i forhold til et moment som for sulfat-industrien som helhet ble noe av en revolusjon, den foran nevnte oppfinnelse av C. F. Dahl, bruk av natrium-sulfat i stedet for soda til kokeluten. Allerede i desember 1883 hadde Størmer fått kjennskap til at tyske fabrikker var gått over til «den nye proces» som den gjerne ble benevnt. Størmer oppgir at den bruker de samme apparater som sodametoden, men man «sparer Cousticeringen og arbeider kun med 3-4 atmef.». Størmer setter seg straks i forbindelse med Dahl og reiser en tur til Tyskland i begynnelsen av mars 1884 og melder den 26. mars at «Udbrytten af Reisen er brillant. Den nye Metode giver langt bedre og mere Stof samt sparar Chemikalier. Man bruger Na₂SO₃ (skal naturligvis være Na₂SO₄) istedetfor coustisk Soda og den koster kun Halvdelen mod Soda. Kalk spares ogsaa næsten Halvdelen og Chlor ligesaa. Uden at regne med den høiere Pris man faar gjør det vist 40 Kr. pr. Ton. Ranheim har faaet Retten til at anvende Methoden for 3-4 Tons Produktion for den billige Pris af 5000 Mk.» (Kontrakten med Dahl ble formelt ikke bragt i orden før ut på sommeren. Størmer spår at «det er nu umuligt for Sulfitfabrikkene at eksistere.»

Anleggsarbeidet går sin gang og fabrikken kom under tak i slutten av mai. Det hadde vist seg at det måtte foretas en del forandringer i anled-

ning overgangen til den nye metode, mest i den kjemiprosesuelle sektor. De maskiner som etterhånden ble bestilt var:

Turbiner fra Friedrich August Hütte for kr. 3500 (5000?) levert Trondheim. 2 stk. på tilsammen 70-80 HK.

Turbinrør av tre da prisen herfor var betydelig billigere enn for jernrør.

Koker med rominnhold ca. 22 m³ fra Thunes mek. Værksted oppsatt i fabrikken for kr. 10 000. En kran fra J. & C. Bolinders.

Huggerimaskiner: Balansekappsgag og dobbelt barkemaskin fra Jensen & Dahl, en dobbelt kvistboringsmaskin samt huggemaskin fra Olaf Onsum.

Til sodahuset: Diverse inndampningskjeler fra Thunes mek. Værksted og fra smed Lundberg. Pumper til sodavann fra Kristinehamns Verkstad.

Lustbeholdere og massebeholdere fra smed Lundberg, Nordbygaden, Christiania.

Pappmaskin fra James Bertram & Son med fullt utstyr for kr. 18 000. I anbuddet var anført at maskinen lar seg bygge om til papirmaskin for et tillegg av kr. 1800.

Dampgenerator samt slangerør til inndampningsapparatene i sodaovnene fra Denayer, Belgia.

Economiser på 40 rør fra Heyerdahl & Co for kr. 1300.

Diffusorer ble kjøpt brukte fra Moss Cellulosefabrik, som hadde skif tet dem ut for å gå over til ny diffusjonsmetode.

Det oppsto imidlertid skarpe mot setningsforhold mellom Ranheims direksjon og Størmer — det skal bli referert senere.

(Forts.)

Smiger er en parfyme — den skal luktes på, ikke svelegjes.

Det enkleste middel til å stoppe munnen på en mann som stadig klanderer seg selv, er å være enig med ham.

Gjeld er en felle en mann setter opp — og fanger seg selv i.

Dumheter gjør vi alle, og ofte er de det mest interessante vi gjør.

Gi Dem aldri av med å spå, for gale spådommer blir aldri glemt, og skulle De spå riktig, er det ikke en kjeft som husker det.

Josh. Billings. (Henry W Shaw)

Papirlageret – ny avdeling for diskrull- og sekkeproduksjon

Innen hver industri er det nødvendig å lagre varer for en lengere eller kortere tid. Dette behov varierer selvligelig i høy grad med varenes og virksomhetens karakter.

En kornmølle f. eks. må kunne ta hånd om den sesongmessige innkommende kornmengde for gjennom året å formale denne. Ved mange virksomheter kan man få vesentlige lave priser ved innkjøp i større partier.

I andre tilfelle er det nødvendig for en økonomisk drift at mulighetene for lagring av halvfabrikata og ferdige produkter er tilstrekkelige. Av hensyn til kundene er det ofte behov for at man kan lagre nær sagt alle de kvaliteter og typer som produseres.

På bakgrunn av det som kortfattet er antydet foran forstår vi at kravene til lager — når vi tenker på vår egen bedrift — er mangeartede. Vi har derfor i de senere år forbedret våre forskjellige lager vesentlig. Vi har således bygd og tatt i bruk et stort rommelig lager for masse, alun, harpiks, farger etc., nytt velordnet rekvisitalager, nytt lager for sulfat med moderne transportinnretninger, nye kraner for lettvint lagring av langhøn og tømmer, og sist men ikke minst papirlager for ferdige produkter for å nevne de viktigste.

Etter hvert som vår fabrikk har ekspandert har kravet til bedre lagermuligheter for ferdigproduktene økt. Vi husker alle den gamle lasterampe i tilknytning til det gamle hollenderi som måtte vilke for den store moderne maskinsal for P.M. V. Det må vel innrommes at den gamle lasterampe hadde begrensede muligheter for en rasjonell transport- og lagervirksomhet av våre ferdige produkter.

Allerede før jul i 1957 påbegynte vi de første planleggingsarbeider for nytt papirlager — etappe I. Etter nøye overveielser kom vi snart fram til at det nye lager måtte plasseres vest for etterbehandlingsavdelingene

og Stampebakkeveien. Her hadde vi riktig nok liggende vårt snekerverksted med tilliggende sagbruk, men i og med at sagbruket på denne tid var besluttet nedlagt, var det ingen vanskelighet forbundet med å la snekerverkstedet overta det gamle mek. verksted — vel å merke i forbedret stand.

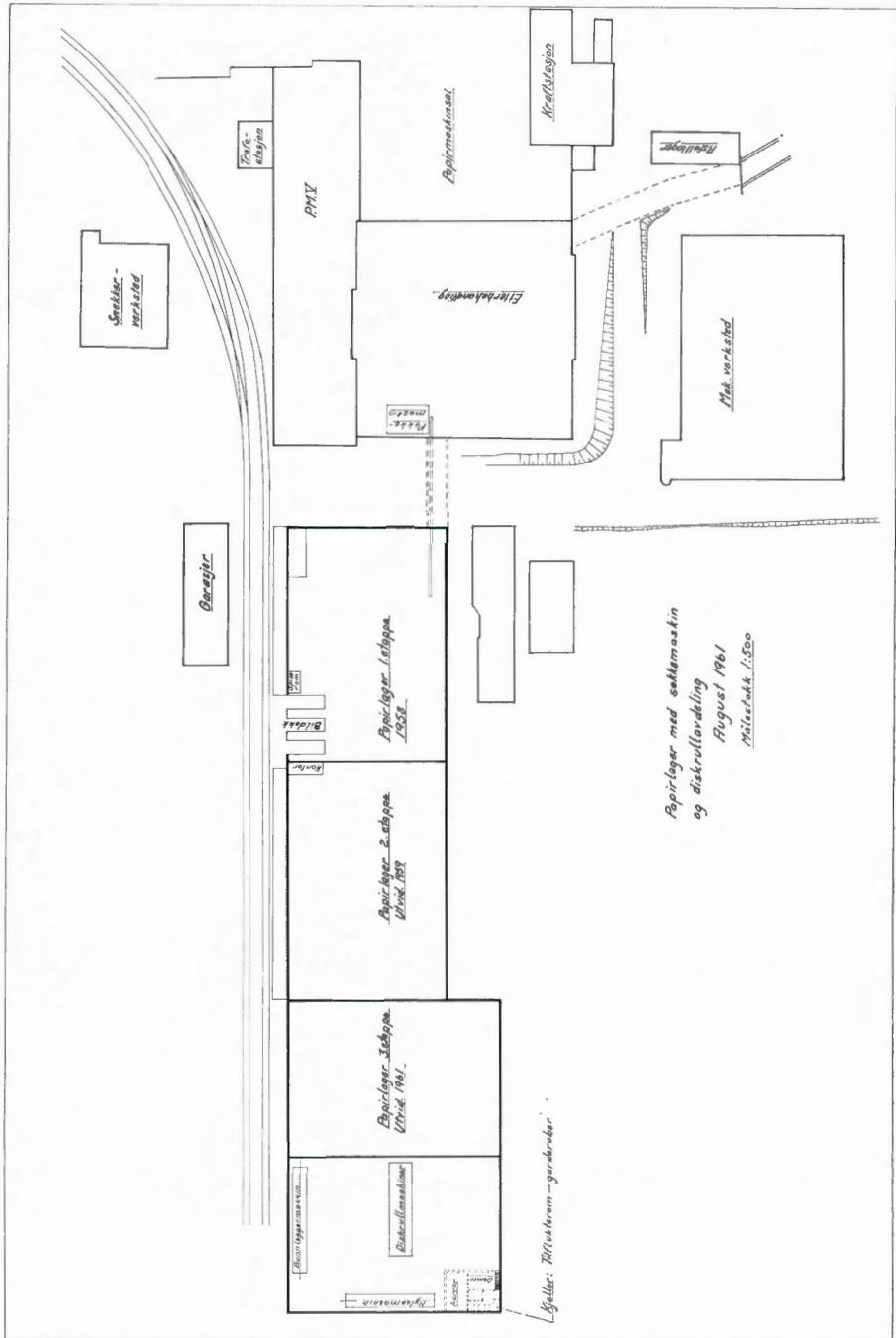
Beliggenheten av et lager med de krevdette setter til rasjonell transport — og håndteringsmuligheter av varene er av avgjørende betydning for en heldig løsning. Ved å bygge en tunnel fra etterbehandlingens 1. etasje inn til lageret ble kravet om enkel adkomst til dette løst.

Ferdig papir fra samtlige maskiner kan på en enkel måte transporteres ved hjelp av truck ut til lageret. Dessuten har vi lamell-transportøren med sin automatiske anordning for avlasting av papirruller som kommer direkte fra pakkemaskinen.

Tilførselen til papirlageret er dermed ordnet på en fornuftig måte. I tilknytning til papirlagerets 1. etappe er det anordnet bildokker for 3 biler — alt. trailere — samt overbygd lasterampe for jernbanevogner. All håndtering av ferdige produkter foregår derved under tak — beskyttet mot det barske trønder-klima.

Når det gjelder den bygningsmessige utforming av et såvidt stort lagerbygg er det mange hensyn å ta. For det første dukket spørsmålet opp om lageret skulle bygges i en eller flere plan. Vanligvis er et enplansbygg billigere & sette opp enn et flerplansbygg. Dette gjelder særlig for lagerbygg hvor man må regne med store nyttelester.

En annen fordel med enplansbygg er at med samme brutto gulvflate vil dette gi en større effektiv gulvflate enn flerplansbygget da det ikke går bort noe plass til trapper og heiser. Det kan enn videre bygges med langt større søyleavstander og derved færre søyler.

I det foreliggende tilfelle ble det klart at det var riktig å holde seg til enplansbygg.

Når denne bestemmelse var tatt meldte spørsmålet seg om hvordan selve bygget skulle utformes. Vi undersøkte inngående alternativet stål-betonkonstruksjoner, laminerte rammekonstruksjoner med veggger av lett bindingsverk og treåser tekket med Eternit bølgeplater samt de nå så meget benyttede betong skallkonstruksjoner. Ved en kritisk vurdering av de forskjellige alternativer kom vi frem til at alternativet med skallkonstruksjon var det gunstigste.

En tak-skallkonstruksjon har den store fordel at tykkelsen av betongplaten kan reduseres til et minimum avhengig av spennviddene. I vårt tilfelle — hvor spennvidden er satt til 12 m — er tykkelsen av skallplaten 8 cm. Dette betyr igjen at fundamentarbeidene kan forenkles.

Veggene er også i armert betong, foruten selvfølgelig de få søyler vi har.

Rent vedlikeholdsmessig har betongkonstruksjoner vesentlige fordele. Dette gjelder også for de brann tekniske spørsmål.

1. etappe papirlager ble bygd med en total bredde lik 36 m — 3 spenn a 12 m — og en total lengde lik 54 m.

Vi hadde allerede her fått et lager med brutto gulvflate lik 1950 kvm. Det viste seg imidlertid ganske snart at denne lagerflate ikke strakk til så 2. etappe ble besluttet igangsatt høsten 1959. Dette var en tilsvarende stor etappe helt lik 1. etappe. Begge disse etapper ble oppført som uisolert bygg med delvis innvendige takned løp, delvis utvendige takrenner.

Belysningen skjer ved moderne rør lysarmaturer i lukket tettkapslet utførelse. Av brann tekniske grunner er det anordnet rørvætrekk i hvert felt som dannes av skallene. Disse lyrer har et spjeld som holdes lukket ved hjelp av smelteledd. Ved en eventuell brann løser smelteleddene ut, og røyken kan forsvinne opp gjennom avtrekkslyrene. Mellom de to etappene er det satt opp en brannvegg med brann porter holdt åpne med smelteledd.

I og med igangkjøring av vår ny-

este papirmaskin P.M. V., samt på grunn av overtagelse av sekkekmaskiner fra Leangen fabrikker A/S, er vi nu allerede i full swing med nok en utvidelsesetappe III — av papirlageret.

Denne etappe bygges ut i 4 spenn a 12 m, slik at total bredde blir lik 48 m og en total lengde lik 72 m. Halvparten av bygget nærmest næværende papirlager bygges uisolert og er en ren tilvekst til lageret. Den vestligste halvpart blir imidlertid utført som et isolert bygg innredet som produksjonslokaler. Her vil vi for det første gi plass til den moderne sekkehylsemaskin som i dag står på Leangen. Dessuten vil det bli plass for den automatiske bunnleggmaskin for sekker vi har i bestilling, og sist men ikke minst vil hele vår næværende diskrullavdeling i etterbehandlingens 3. etasje bli flyttet over i de nye lokaler.

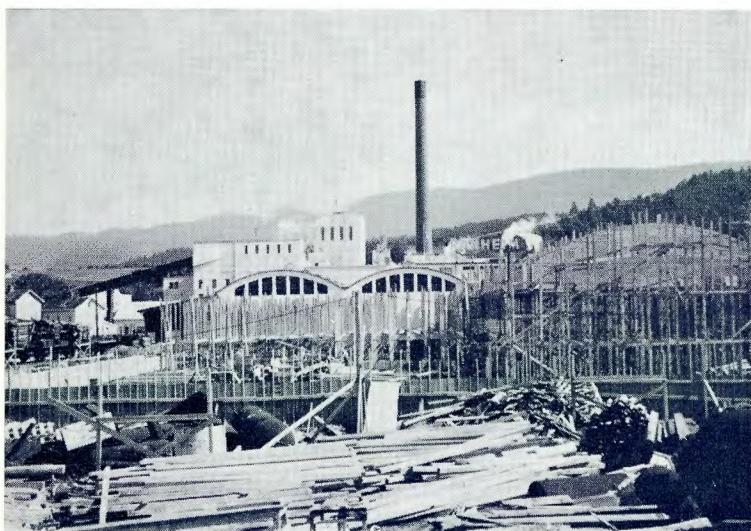
På planen fremgår hvordan lageret med produksjonslokale vil bli. Platseringen av lageret er gjort slik at planer om ny papirmaskin samt senere større sekkefabrikk og eventuelt andre viderebehandlings-avdelinger skal falle naturlig inn.

For å tilfredsstille kravene til et produksjonslokale blir, som nevnt tidligere, denne del av lageret høyverdig isolert. Det blir videre ordnet med tilstrekkelig dagslys gjennom store vinduer med dobbelte glass. I en kjelleravdeling lengst mot syd-vest anordnes tilfluktsrom for damer og herrer. Disse rom vil til daglig bli benyttet som garderober med tilhørende bekvemmeligheter.

Spiserom for damer og herrer samt kontor for formann skal anordnes som en mesanin-etasje godt over 1. etasjes gulv. Belysningen vil skje med de mest moderne lysrørarmaturer slik vi kjenner dem ellers i fabrikken, og interiøret vil få lyse, pene farger.

I det store og hele tror vi bestemt at de nye produksjonslokaler har betingelser for å bli en hyggelig og trivelig arbeidsplass for de som skal virke der.

Ved fullførelsen av 3. etappe papirlager får vi en brutto lagerflate lik

Det nye lager skyter opp.

ca. 5600 kvm pluss brutto ca. 1700 kvm produksjonslokaler. En del av de sistnevnte kvadratmetre skal også dekke rårull-lager for diskfull- og sekkeavdelingen.

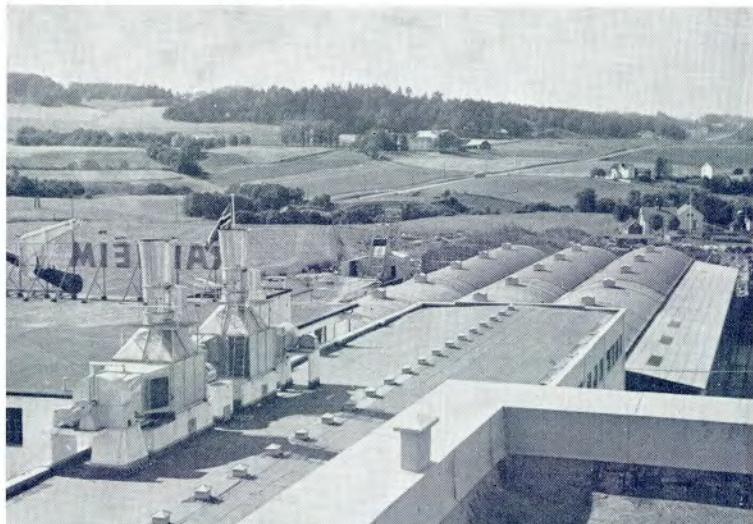
I våre planer for en videre utbygging av fabrikken er det tatt hensyn til en videre utbygging av papirlageret med en 4. etappe foruten at

de første etapper kan få et nytt skip mot syd i tillegg.

Bygningstekniske konsulenter for lageret er sivilingeniørene Harboe og Leganger, og byggets utførende entreprenører er A/S Trondhjems Cementstøberi & Entreprenørforretning.

Ranheim 16. august 1961.

Harry Roger Olaussen.

Det er langt fra papirmaskinene til ytterste lager.

Vernekonkurransen 1961

For å stimulere interessen for vernearbeidet er det fra 1. januar 1961 startet en konkurranse mellom landets bedrifter innen treforedlingsindustrien. Konkurransens navn og motto er «Færrest mulig skader 1961». Liknende konkurranser har vært avholdt i en rekke land, og har vært meget vellykte.

Organisasjonen «Vern og Velferd», som står bak arrangementet, har som premie satt opp en verneplakett til den beste bedrift, og dessuten 3 diplomer til de 3 første plasser. Vinneren er den bedrift som kommer lavest med den såkalte «skadehypighet», et tall som beregnes på grunnlag av antall skader pr. kvartal og den totale arbeidstid i samme tidsrom.

Alle opplysninger som innsendes fra bedriftene blir behandlet strengt konfidensielt, og bare de aller beste resultater blir offentliggjort. Hver enkelt bedrift får imidlertid tilsendt oppgave over antall deltakere, den gjennomsnittlige skadehypighet, bedriftens placering etter hvert kvartal og det endelige resultat.

Som de fleste sikkert har sett av oppslag ved hovedinnkjørselen, var Ranheim Papirfabriks plasering etter 1. kvartal ikke noe å rope hurra for, etter som vi ble nr. 26 blant 29 deltagere. Vi hadde i dette kvartal 11 skader med fravær til følge, hvilket ga oss en skadehypighet på hele 34,77. Gjennomsnitt for samtlige bedrifter var 20,24. Til sammenligning kan nevnes at vi i 1960 hadde 15 skader i 1. kvartal.

Det foreligger enda ikke noe resul-

tat fra vernekonkurransens 2. kvartal, men det kan opplyses at vi har registrert i alt 6 skader, hvilket gir en ulykkeshypighet på 20,18. Til tross for at 6 skader er det laveste antall vi har hatt i noe kvartal i 1960 og 1961, ser vi at ulykkeshypigheten så vidt vil være litt bedre enn gjennomsnittsresultatet for samtlige bedrifter i 1. kvartal. Vi skjønner hvor vanskelig det er å nå opp blant de beste når vi hører at hele 4 av bedriftene ikke hadde en eneste skade i 1. kvartal!

I reglement heter det at alle skader som medfører fravær av minst en full arbeidsdag eller mer utover den dag ulykken fant sted, skal registreres. Alle ansatte innen bedriftens område skal regnes med i statistikken, så vel ledelse som arbeidere og funksjoner.

Skader på vei til eller fra arbeidet holdes utenfor med mindre ulykken skjer i forbindelse med utføring av et oppdrag for bedriften utenfor dens område.

En viss fare for arbeidsulykker og personskader er alltid til stede, men alle kan gjøre sitt til å redusere faremomentet.

Her kommer 5 nyttige regler:

1. Ta ingen unødige sjanser.
2. Hold alltid vern på plass.
3. Bruk ikke utstyr og maskiner uten tillatelse.
4. La selv de minste sår og rift få førstehjelpsbehandling.
5. Følg vernereglene!

P. R.

60 år:

Oskar Westberg
John Aune

30/9 -61
12/10-61

50 år:

Johan Refseth

12/11-61

Mål og vekt

Forleden satt jeg og kikket på en slipp for planleggingstavlen i H-avdelingen. På et minimum av plass inneholdt den adskillige opplysninger ordnet på en meget hensiktsmessig måte. Men det var ikke det jeg spesielt festet meg ved akkurat da, men enkelte små eiendommeligheter i den trykte teksten.

I en av rubrikkene sto det «Kg», i en annen «Beregnet kg» og i en tredje «Gr/m²».

Var det noe rart ved dette? Nei, for såvidt ikke, og ingen kan vel være i tvil om betydningen av betegnelsene. Men ville en være pirkete, kunne en påpeke at i den første rubrikken er k som jo betegner kilo skrevet med stor bokstav, i den neste med liten. I begge rubrikkene er g som står for gram satt med liten bokstav, men i tredje rubrikk er det brukt stor g, og dessuten er det tilføyet en liten r.

Ja, er ikke dette med store og små bokstaver helt logisk? I rubrikk nr. 1 står Kg som første ordet i rubrikkken, mens samme betegnelse står midt inne i en setning i den neste. Følgelig blir det det stor k i rubrikk nr. 1 og liten i rubrikk nr. 2. Det samme resonnement kan gjøres gjeldende for rubrikk nr. 3, hvor vi altså får stor g. Det er jo også vanlig å bruke forskjellige forkortelser for vekt- og måleenheter. Vi finner ltr. og l for liter, og meter betegnes med mtr., og m, osv. Alle skjønner jo hva det mennes, men helt korrekt er det nå ikke, og undersøker vi saken nærmere vil vi finne at det ikke er helt likegyldig om vi bruker store eller små bokstaver. Mens liten g betyr gram, betegner stor g noe ganske annet, nemlig giga (en milliard ganger). Likeledes står m for meter mens M betyr mega eller en million ganger.

Om vi ut fra systemet på slippet betegner millimeter med Mm, betyr dette i virkeligheten en million meter eller hundre mil og ikke en tusendels meter, og det må man jo si er noen forskjell.

Det er for øvrig ikke bare ukorrekt å bruke de nevnte betegnelser, men det er faktisk lovstridig. I lov av 14.

juli 1922 om metrisk mål og vekt (rev. 31. okt. 1946) er betegnelsene for måleenheter fastsatt — i overensstemmelse med det internasjonale system for metriske enheter.

Liter, gram og meter skal betegnes med l, g og m, og legg merke til at det ikke skal være noe punktum etter betegnelsene.

For avledede høyere enheter har vi følgende betegnelser:

En billion enheter	T (tera)
En milliard enheter	G (giga)
En million enheter	M (mega)
Ti tusen enheter	ma (myra)
Tusen enheter	k (kilo)
Hundre enheter	h (hekto)
Ti enheter	da (deka)

Om vi f. eks. vil ha betegnelse for hundre tusen enheter, kan vi bruke sammensetningen hk (hekto kilo), og her er vi med en gang klar over at det ikke ville være særlig heldig å bruke store bokstaver, for HK betegner som kjent noe ganske annet, nemlig hestekrefter.

For delenheter har vi følgende betegnelser:

En tiende del	d (deci)
En hundre del	c (centi)
En tusen del	m (milli)

For mindre enheter kan vi bruke sammensetninger av disse, f. eks.:

En titusen del	dm (decimilli)
En hundretusen del	cm (centimilli)
En million del	har fått betegnelsen mikro, forkortet μ (my)

mens en milliard del betegnes med n (nano), og en billion del med p (pico).

Nå vil formodentlig den oppmerksomme leser straks sette fingeren på at m både kan bety meter og milli (en tusendel) og hevde at så absolutt konsekvent kan altså ikke systemet være.

Vel, noen forveksling er neppe mulig. Ingen vil vel lure på om mg betyr metergram eller milligram, like lite som man vil tro at km betyr kilomilli. Heller ikke vil man være i tvil om dm og cm står for henholdsvis decimeter og centimeter eller decimilli og centimilli.

Ut fra l, m og g kan vi nå ved hjelp av deleenhettene bygge opp de for-

skjellige betegnelser for mål og vekt. Av parktiske hensyn får enkelte av disse sammensatte enheter spesielle betegnelser. Vi snakker jo f. eks. ikke et megagram (en million gram), men om et tonn (t), og når det gjelder flatemål, betegnes 100 m² med a (ar). Ti a, altså et deka-ar (dekar) kalles som kjent et mål.

Av andre betegnleser som vi ofte støter på, nevner jeg til slutt:

time(r) — h

watt — W

kalori(er) — cal

Selv om det bare gjelder elektrisk energi til husbruk, blir watt-timer for liten enhet, slik at vi alltid snakker om kilowatt-timer (kWh), mens vi i publikasjoner som gjelder kraftverk vanligvis finner betegnelsen GWh (Gigawatt-timer).

De som bruker kaloriguiden som kulinarisk rettesnor, er fortrolig med kilo-kalorier (kcal), mens varmeteknikerne helst regner med megakalorier (Mcal).

A. M.

RED. AV RANHEIMS NYTT

De har sikkert interesse av dette bilde som viser de ansatte ved sekkefabrikken vår på Leangen i juni 1961.

Fra venstre de tre syerskene Synnøve Andresen, Åse Eidsholdt og Jenny Moen. I midten Oskar Davidsen, deretter maskinføreren Jakob

Rønne, formannen Otto W. Hagen og transportøren Ivar Gabrielsen.

Håper å kunne sende Dem bilde av en forøket sekkefamilie til neste år.

25. juli 1961.

C. B. O.

DE SOSIALE TRYGDENE

Som de fleste vil huske fra en av de første lønnsutbetalingene like etter sommerferien i år, ble vi på nytt utsatt for en forhøyelse av trygdepremietrekket. Dette skriver seg fra økingen i ydelsene fra 1. april etter lov om alderstrygd og lovene om uføretrygd og attføringshjelp. Alderstrygdspensjonen og uførepensjonen gikk nemlig opp med ca. 15 % fra 1. april 1961. Den årlig grunnpensjon for ektepar ble da kr. 4020.00 (tidl. kr. 3492.00) og for enslige kr. 2676.00 (tidligere kr. 2328). For pensjonsberettigede med barn under 18 år ble barnetillegget forhøyet til kr. 900.00 pr. barn (tidligere kr. 600.00). Endelig har det vært en viss justering av «attføringspengene». (Det henvises forøvrig til den utførlige artikkelen

om trygdene i Ranheims-Nytt nr. 1 mars 1961).

Det er altså disse økede pensjonsydelsene som vi via premiene har fått føle på pungen med virkning fra 3/7 1961. Alle merker imidlertid ikke dette like mye idet fordelingen av byrdene er forandret slik at premiene for de laveste inntektsgrupper er redusert, mens de er vesentlig forhøyet for høyere inntektsgrupper. Bedriftens andel av avgiftene til alderstrygd, uføretrygd og krigspensjon er dessuten øket fra 60 til 75 % av medlemspremien.

Det er innført to nye inntektsklasser, og premietabellen for Trondheim og Strinda trygdekasse ser fra 3/7 1961 slik ut:

Innt. kl.	Arlig arb.inntekt over kr. t.o.m. kr.	Medlemmenes ukepremie					Arb.- giver- tilsk.	Tilleggstrygd	
		Syke- tr. ¹⁾	Ald.tr. Uf.tr. ²⁾ Krigsp.	Forsør- gertr. ¹⁾	Arbl.l- tr. ³⁾	I alt		Medl.	Arb.- giver
1	1000— 2000	2,20	—	0,15	0,25	2,60	1,65	0,30	0,50
2	2000— 4000	2,70	2,00	0,15	0,45	5,30	3,65	0,35	0,65
3	4000— 6000	3,65	4,00	0,15	0,60	8,40	5,85	0,50	0,90
4	6000— 8000	4,60	6,00	0,15	0,70	11,45	8,05	0,65	1,15
5	8000—11000	5,60	8,00	0,15	0,80	14,55	10,25	0,80	1,40
6	11000—14000	6,70	8,00	0,15	0,90	15,75	11,00	0,95	1,65
7	14000—18000	7,80	8,00	0,15	0,95	16,90	11,70	1,10	1,90
8	18000—25000	7,80	12,00	0,15	0,95	20,90	14,70	1,10	1,90
9	25000—	7,80	16,00	0,15	0,95	24,90	17,70	1,10	1,90

1) Arbeidsgiverens tilskudd utgjør 60 % av medlemspremien.

2) Arbeidsgiverens tillegg utgjør 75 % av medlemspremien.

3) Arbeidsgiverens tillegg utgjør 100 % av medlemspremien.

Tabellen viser at medlemspremien for inntektsgruppen kr. 14 000—18 000 pr. år nå er kr. 18.00 pr. uke. Gruppen kr. 18 000—25 000 må betale kr. 22,00 pr. uke, og gruppen over kr. 25 000 må ut med kr. 26,00 pr. uke. Tidligere var høyeste premie for alle i inntektsgruppen over 14 000 pr. år kr. 16.90 pr. uke.

Hva angår arbeidsgiverens premieandel, kan nevnes at for medlemmer i inntektsgruppen kr. 14 000—18 000 og i fareklasse 5 er premien kr. 16.80 pr. uke og pr. medlem. Totalt utgjør

premiene til de forskjellige trygdeordningene veldig beløp. Fra «familien» Ranheim Papirfabrik vil premiene utgjøre ca. 1 mill. kroner pr. år. (Dette dekker da medlemsandel pluss arbeidsgiver tilskudd).

Endelig bør i forbindelse med trygdepremiene nevnes at alle premiene unntatt premien til alderstrygden er fradragsberettiget ved inntektsringningen. (For de fleste dekkes dette imidlertid av det såkalte minstefrådraget.)

T. Schjetne

Dobbelsats og freske fraspark ved fotballkampen mellom Mosse-kraft og Ranheim Kraft

Lørdag 10. juni hadde kraftlagene i fotball fra M. Peterson & Søn A/S Moss, og A/S Ranheim Papirfabrik satt hverandre stevne på Ranheim I.L.s gressbane, hvor en kamp uti fotballens mange mysterier og

finesser skulle utkjempes. Etter at de vanlige seremonier med banevalg, fotografering og overrekking av blomster og gaver var overstått, blåste Alf Darell i fløyta som tegn på at nå var det bare å sette i gang.

La det være sagt med en gang. Sjeldent har vi sett en slik glød, inn-satsvilje og kondisjon ved en bedriftskamp som det vi her ble vitne til. Det ble fintet og driblet, taklet og skallet. Kort sagt hele registret av fotballkunst ble demonstrert. Men når vi vet at Mosselaget er Østfoldmestre i bedriftsfotball og at flere av Ranheim-spillerne heller ikke har vært noen sinker på fotballbanen, var det kanskje ikke så rart.

Under et av sine angrep på Ranheimsmålet var det en av Mossekarene som satte langfoten til for å fikse litt på statusen.. Han la hele sin sjel og mesteparten av kroppstyngden i skuddet, med det resultat at fotball-

Mosselaget

skoen forlot sin herre og mester og fortsatte den opptrukne kurs i retning av målet. Skoen måtte imidlertid bøye seg for jordens tiltrekningsskraft og den la seg pent og pyntelig til ro i betryggende avstand fra målet. Mål ble det ikke, for fotballen var ikke med på ferden da skoen dro av sted.

Nå er det ikke meningen her å komme med noen inngående kritikk

til skotthyllpllassen hvor karene fra Moss fikk en leksjon i den edle trønderske idrettsgren, skotthyll. Denne idrett vakte, såvidt vi forsto, udelig begeistring hos gjestene. De snakket om at dette skulle de jamen prøve i Moss også. Om noen av Ranheims-karene får trenerjobb der, vet vi ikke, men utenkelig er det ikke.

Men nok om det. Det ble kastet så hyller om ørene sang, det var jamen

Ranheims-laget fotografert av en mossing.

av kampen. Vi tror det får greie seg med å konstatere at Ranheimslaget hadde mere hell med seg, og de vant da også med to mål mot ett. I siste del av kampen gjorde Mosselaget det temmelig hett for Ranheimskeeperen, men han red stormen mesterlig av.

Etter kampen var spillerne innbudt til Folkets Hus hvor A/S Ranheim Papirfabrik hadde latt dekke til middag. Middagen, skinke og surkål, gikk ned på høykant.

I en pause før kaffen gikk ferden

den rene ungarske rapsodi enkelte ganger. Alle versjoner av kast ble servert, både «gris» og hva det nå heter på skotthyllspråket. For ikke å snakke om alle de nye utgaver av kast som ikke har fått noe navn ennå. Iveren var så stor at det var med nød og neppe at kaffebordet som sto og fristet i Folkets Hus, greide å løsribe karene.

Ved kaffen ble det gjestende lag med ledere overrakt en minnegave bestående av et Ranheimsfat fylt med

Skotthyll i mossestil.

konfekt. Gaven var fra A/S Ranheim Papirfabrik.

Ernst Larsen og Øistein Saksvik bidro sitt til at humøret holdt seg på topp hele tiden. Alt i alt tror vi å kunne si at det hele ble meget vel-

lykket, og tjener dem som har tatt initiativet til ære.

Og neste år går ferden til Moss. Til den kampen må det trenes helkontinuerlig. For vi tror at Moss tørster etter revansje.

E.

„Skorstensförbetringer”

Det er herlig og skjønt å arbeide i høyden, sier de to unge svenske guttene som i sommer reparerte vår ca. 75—80 meter høye fabrikkpipe.

Jo, det er mulig det, men ikke forstår vi alminnelig dødelige hvordan disse to unge karene henholdsvis 21 og 26 år klarer å arbeide i så store høyder under meget primitive forhold med smale bord som stillaser uten rekksverk. Ingeniør Brun var nok litt skeptisk da disse to karene meldte seg for han og sa at de representerte firmaet «Skorstensförbetringer» i Sundsvall, og han mente også at pipa skulle være i god stand, da det var bare 4 år siden siste reparasjon. Disse karene hadde i sannhet ungdommens pågangsmot og mente at de i hvert fall burde få undersøke pipa, og det var Brun enig i når de først hadde reist så langt. Det viste seg fort at det var litt av hvert å rette på, og det

første som skjedde var at en av karene ble stående med et av trinnene i hånden, da han skulle gå opp i pipa utvendig. Tidens tann hadde vært hardhendt, for praktisk talt alle jerntrinn var rustet så mye at man kunne rykke dem ut med én hånd.

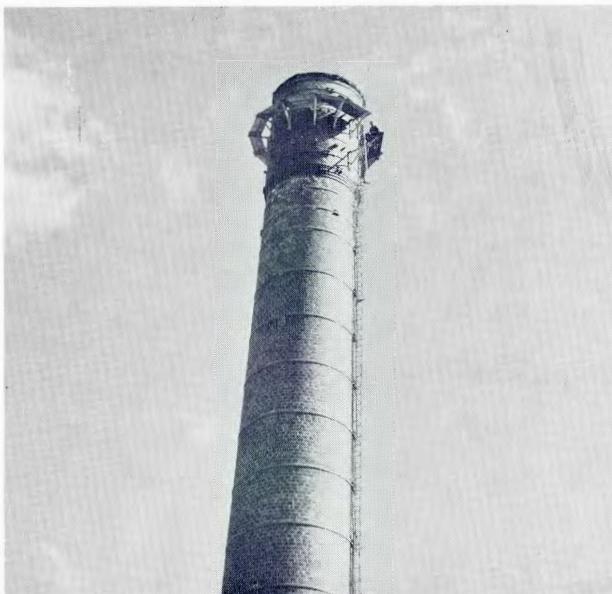
Første jobben ble da å lage ny stige på ca. 200 trinn og siden ble hele pipa grundig undersøkt og reparert.

Med henblikk på «Ranheims-Nytt» fikk jeg en prat med karene, og fikk da høre at de har holdt på med dette arbeidet i ca. 7 år, og den yngste, Arne Lundin, var ikke fyldt 15 år da han første gang gikk opp i en pipe på samme størrelse som vår.

I disse årene har de rukket å reparere ca. 200 piper i ulike størrelser og den største hele 107 meter høy. Som alle skjønner er det ganske stor risiko ved et slikt arbeid, da det er liten mulighet for avslapping. Vanligvis er

Arne Lundin og Søren Johansson

En luftig arbeidsplass

de oppe 5—6 timer for dagen, men siste dagen på Ranheim, som var en søndag i fellesferien, var de oppe hele 12 timer da de gjorde seg ferdige. De ville benytte en av de få solskinnsdagene vi hadde i sommer, og klokka var 23.30 før siste rest av stillaset ble firet ned.

Jeg spør om det ikke er vanlig å arbeide under slike forhold, hvor man må være ekstra forsiktig for hvert steg man tar. De svarer begge at det er blitt en vane, og så har de alltid sikkerhetsbelte på.

— Har dere vært i Norge før?

— Nei, dette er første jobben i Norge, og vi håper vi gjør så bra arbeid at vi får komme igjen senere, og at det kan bli flere jobber i Norge.

— Er det bare reparasjoner dere driver med?

— Nei, vi river og forlenger piper og murer nye. I hele Sverige er det bare 4 stykker utsen om oss to som driver med dette, så vi har nok å gjøre.

— Dere tjener vel godt på dette arbeidet?

— Vi tjener bra, men ikke så mye som de fleste tror, og så skal dere huske på at dette er typisk sesongarbeid, og en kan vel også legge til — temmelig spesielt.

Så vidt jeg kan forstå har karene utført et godt arbeid her på Ranheim, og vi ønsker de kjekke guttene Søren Johansson og Arne Lundin fortsatt lykke og hell i sitt arbeid med å holde alle store fabrikk-piper i best mulig stand.

T. B.

Sjøveien

Fra alle retninger kommer de — innover Strindfjorden — de som sjøverts skaffer flis til Ranheim. I all slags vær, sommer som vinter, frakter de bakveden hit fra sagbrukene rundt om i Trøndelag. Slik har det vært så lenge vi kan huske. De som fører disse båtene må en nesten si hører med til den faste arbeidsstokk her på fabrikken. På flere skuter har fraktingen av flis gått i arv fra far til sønn. Ranheims-Nytt vil nå prøve å få en prat med disse karene, og vi vil først og fremst snakke med skipperen på «Bergliot I», Aksel Fjerstad. Han skal være den som er eldst i denne traden. Vi fikk prayet han en dag da han nettopp var ferdig med lossingen og var klar til å gå. «Hammerberget» lå utenom og ventet på kaiplass. Fjerstad kaster fortøyningene, gjør en runde og kommer inn

på vestsida av kaia. Vi blir bedt ombord og inn i skipperlugaren.

Aksel Fjerstad er en høy, breivoksen, kraftig kar. Tjukt hår, det er bare skipperskjegget som mangler — har en rolig og sikker framferd. Riktig slik vi vil en skipper skal være. Fjerstad er innfødt innerøyværing, er 69 år og har vært skipper siden han var 20. Han forteller at første gang han var her på Ranheim med flis, var i 1914. Han var da med far sin. I 1925 ble Bergliot I kjøpt. Den er bygd i 1888, ombygd i 1948 og forlenget i 1957. Det finnes i dag ikke makin til skute, sier Fjerstad. Den egner seg særlig godt til flistransporten, for hun kan ta mye dekkslast uten å bli «rank». Full last er 126 favn, men er det rå flis kan det bli ned til 110 favn.

I alle disse åra har «Bergliot I» gått mellom Ranheim og Bangsund,

Mannskapet på Bergliot I. Fra venstre: Maskinist Sigmund Winje, skipper Aksel Fjerstad, kokk Adolf Selnes (bror av Reidar Selnes), bestmann Hans Selnes (sønn av A. Selnes).

unntatt krigsåra. Da ble hun kapret og satt inn i «brakketransporten» mellom Mosjøen og Mo i Rana.

— Har du noen gang vært ute i særlig uvær eller dramatiske episoder?

— Nei, ikke noe å snakke om. Jeg har vært heldig rett og slett. Det er ikke dyktigheter som har gjort det, sier han beskjedent.

— Gikk på grunn en gang i Flatanger. Måtte lempa 40 bunt for å komme av. Ellers hadde vi vel den mest dramatiske episode her ved Ranheims-kaia i 1951. Det var den 10. januar. Temperaturen var $\div 28^{\circ}\text{C}$. Frostrøyken var så tjukk at det var nesten umulig å gå uten radar. Alle Fosenbåtene lå inne. Vi kom opp til

Ranheims-kaia i 2.30-tida, og det ville ikke bli noen lossing før kl. 6,00, så vi gikk til køys. Folk oppe i fabrikken oppdaget i 4-tida (antagelig på kokeriet) en lysning i fjæra og trodde det var varme løs i spisebrakka. Det kom folk nedover, og oppdaget at det var hos oss det brente. Hadde ikke de kommet, så ville det nok ha gått galt med oss.

Før vi går, får vi besetningen, som er på 4 mann, opp til fotografering. Vi takker for oss, ønsker god tur, og nesten før vi er opp på kaia, har Reidar Selnes kastet ombord trossa. Og «Bergliot I» går etter en gang sin vante rute. Ranheim—Bangsund—Ranheim.

B.

Nytt sekjemaskineri

Som bekjent vil sekjemaskinen på Leangen flyttes til Ranheim og plaseres i den vestre halvdel av det nye lagertilbygget til sommeren 1962. For kort tid siden ble det bestilt en automatisk maskin for klistring av kryssbunnsekker med eller uten fylleventil. Med denne anskaffelse blir vi i stand til å levere sekketypen som utgjør en vesentlig del av sekjemarkedet i Norge. Hittil har vi bare kunnet levere sydde sekker med en åpen ende, samt ganske små mengder håndlimte kryssbunnsekker, — også med åpen ende.

Den bestilte maskin koster $\frac{1}{2}$ mill. kroner og skal leveres innen juni neste år av det tyske firma Windmöller & Hölscher i Lengerich i Westfalen. Den maksimale kapasiteten er 40 000 sekker på 8 timer, og betegnelsen er «Bunngleger» type AD 1500. Den er av helt moderne utførelse. Maskinen mites med stabler av sekkehylser som på forhånd er kjørt i vår sekkehylsemaskin.

Først rettes sekken nøyaktig inn etter å være blitt tatt fra stabelen med sugeskåler. Neste stasjon åpner den ene eller begge hylseender hvor-

etter de foldes til kryssbunn, ilimes ventil som skjæres til av en innlagt papirrull, limer sammen kryssbunn, pålimer en utvendig bunnforsterkning, passerer en presseksjon og leveres endelig i stabler på mottaker-siden.

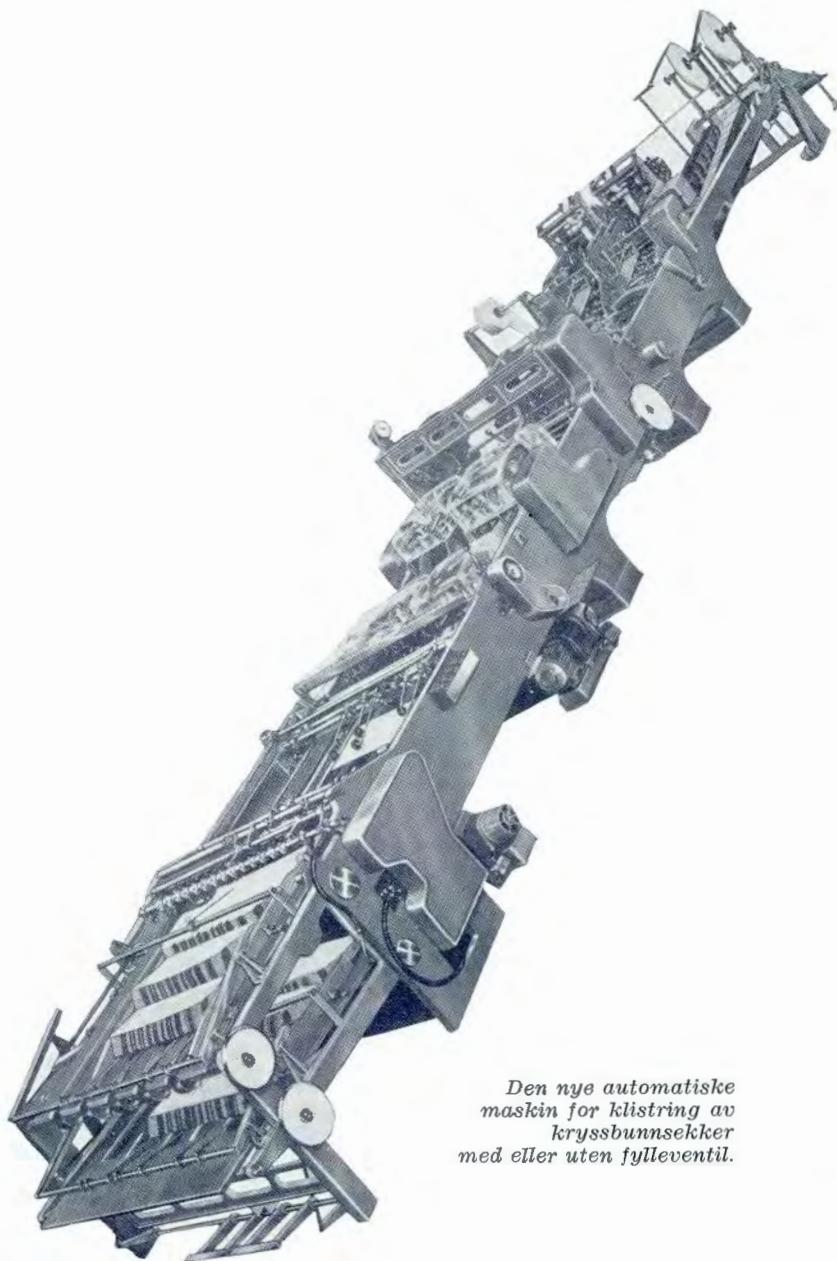
Bunnforsterkningen kan forsynes med trykk. Maskinenes totale lengde er 15,5 m. Bredden er 2,6 m og høyden maks. 2,3 m. Vekt: 14 tonn. Kraft-behov i alt ca. 8 kW.

Maksimal hylselengde: 1500 mm. Maks. sekkebredde 70 cm. Fyllevennen kan anbringes på hvilken som helst side av sekken.

Betjening: 1 maskinfører og 2 kvinner. Maskinen er forsynt med mange tekniske finesser. F. eks. elektrisk styrte kontrollorganer som opphever skadefunksjoner ved f. eks. dobbelt-mating, utebliving av hylse, brudd eller tomgang ved ventilpapirrullene og mere. Den er meget morsom å se i arbeide. Maskinføreren må nok være en våken kar og må få god opplæring.

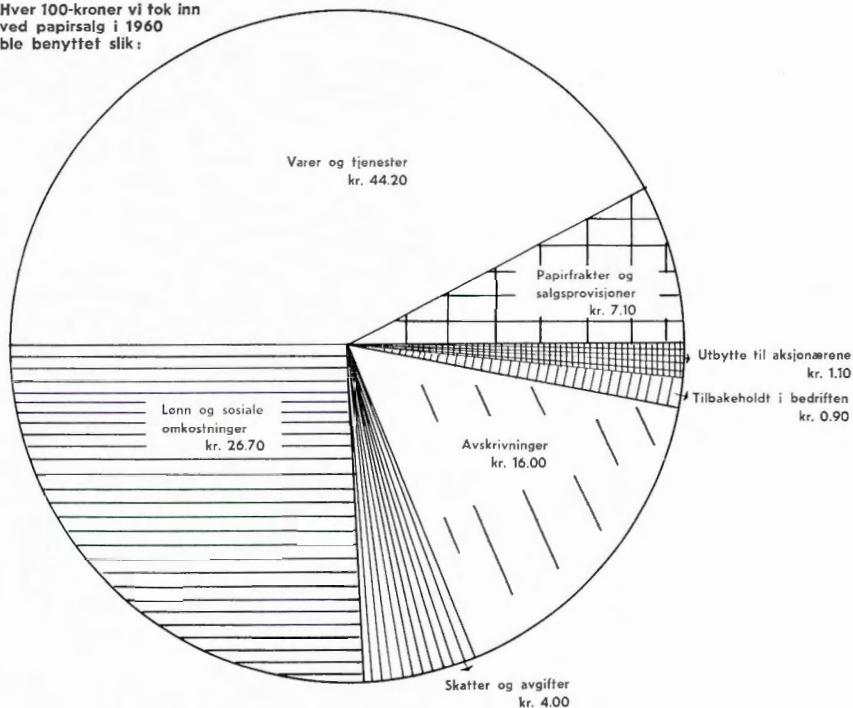
Maskinen kan også bunnlegge såkalte «Staffelsekker» som vi dog ennå ikke kan lage på vår hylsemaskin. Men det blir vel neste skritt på vår vei mot en fullt utviklet moderne sekkefabrikk.

C. B. O

*Den nye automatiske
maskin for klistring av
kryssbunnsekker
med eller uten fylleventil.*

Hver 100-kroner vi tok inn
ved papirsalg i 1960
ble benyttet slik:

ÅRSREGNSKAPET FOR 1960

Aret 1960 blir nok å betrakte som litt av et merkeår i fabrikkens historie i og med igangkjøringen av PM V. Dermed ble ikke bare papirfabrikkens produksjon utvidet betraktelig — cellulosefabrikken fulgte også med, da den hadde en del ledig produksjonskapasitet tidligere.

Disse nye produksjonsforhold i 2. halvår 1960 har selv sagt gjenspeilet seg i regnskapet. Vi har fått et øket driftsresultat i gevinst- og tapskontoen til tross for en kombinasjon av stigende omkostninger og sviktende salgspriser regnet pr. tonn.

Driftsresultatet på vel 7,7 mill kr. (7,3 mill. kr. i 1959) med fradrag av

avskrivninger, skatter, avgifter etc. gir netto overskudd kr. 708.554,18.

I likhet med ifjor er det foretatt en sanering av regnskapets tidligere oppskrivninger som skriver seg fra tapene i de vanskelige mellomkrigsårene. Kr. 707.431,00 av nettooverskuddet er brukt til dette formålet.

Forrentningen av egenkapitalen (aksjeutbyttet) er som ifjor tatt fra det frie reguleringsfondet. Derved får vi refundert tidligere betalt fondsskatt.

«Inntektskronen» gir på tilsvarende måte som ifjor et bilde av hvordan inntektene ved salg av vårt papir disponeres.

DEBET

GEVINST- OG TAPSKONTO FOR 1960

KREDIT

Eiendoms-, brann- og motorvognskatt, el.avgift til staten	126.486,99
Avsatt til skatter til stat og kommune for året 1961/62	1.250.000,00
Pantegjeldsrenter, opsjonsrenter	217.611,11
Overprisavskrivning på nye anlegg og anlegg under arbeid	2.073.736,90
Ordinære avskrivninger på anleggene	2.658.289,57
Avskrevet på bindende varekontrakter	718.500,00
Andre avskrivninger/avsetninger ifølge skattelovene	170.376,56
Pensjoner til funksjonærer og arbeidere	196.370,73
Bidrag til forskning	46.310,00
Nedskrevet på tidligere oppskrivninger	707.431,00
Overføres til neste år	1.123,18
	<hr/>
	8.166.236,04
	<hr/>

Driftsresultat før avskrivninger, renter, skatter etc. er fratrukket	7.757.915,27
Gevinst ved salg av varige driftsmidler	105.038,60
Hus- og grunnleier, vann- og strømavgifter ..	144.360,45
Diverse nøytrale inntekter	158.921,72

AKTIVA

STATUS PR. 31-12 1960

PASSIVA

Tomter, bygninger, maskiner, skip, transportmidler, anlegg under arbeid	14.346.019,88
Verdipapirer	209.769,65
Varebeholdninger inkl. varekontrakter	5.939.900,00
Diverse tilgodehavender	6.322.950,21
Bankinnskudd og kontanter	230.753,16
Båndlagte skattetrekksmidler	319.802,00

Aksjekapital	1.950.000,00
Reservefond	10.380.000,00
Reguleringsfond	37.106,17
Udisponert overskudd	1.123,18
<i>Egenkapital</i>	12.368.229,35
Avsetning til fond for gjenkjøp av fast eiendom	19.245,42
Avsetning til dekning av mulige tap på fordringer	632.300,00
<i>Reguleringer</i>	651.545,42
Langsiktig gjeld	4.200.000,00
Avsetning til dekning av ikke ilignede skatter	1.250.000,00
Ilignet, ubetalt skatt	638.215,00
Forskuddsskatt inntrukket fra arbeidere og funksjonærer ..	319.802,00
Div. kortsliktig gjeld	7.551.403,13
	13.959.420,13
Utbytte til aksjonærene (mot overførsel fra regul.fond)....	390.000,00
<i>Gjeld</i>	14.349.420,13
	27.369.194,90
	27.369.194,90
Garantiforpliktelser	128.285,00
Vekselansvar	67.349,00

FORSLAGSVIRKSOMHETEN

Følgende forslag er ferdigbehandlet:			
<i>Sverre Wikdahl:</i>		<i>Ingvald Fredriksen:</i>	
Nedkjøringsbrett på PM V	kr. 125.00	Diametermåler	kr. 200.00
<i>Sverre Wikdahl:</i>		<i>Anonym:</i>	
Fremføring av papir- spissen på PM V	kr. 125.00	Økning av lagerplass	kr. 75.00
<i>Per Sandtø:</i>		<i>Anonym:</i>	
Belegging av ekspan- sjonsbelg	kr. 100.00	Kontroll av magnet- kasser	kr. 50.00
<i>Per Barstad:</i>		<i>Sverre Wikdahl:</i>	
Dobbel-vendekran	kr. 150.00	Utnytting av bakvann	kr. 100.00
<i>Alf Midtgård:</i>		<i>O. S. Barstad:</i>	
Arbeidsbenker	kr. 100.00	Reverseringstrinse på PM V	kr. 150.00
<i>Sverre Wikdahl:</i>		<i>Th. Haugrønning:</i>	
Hastighetsregulering av stavvals	kr. 150.00	Plasering av spiralvals på PM V	kr. 150.00
<i>Alf Bjørkander:</i>		<i>Th. Haugrønning:</i>	
Nummerering av rull	kr. 100.00	Plasering av vannsjaber på PM V	kr. 150.00
<i>Knut Eriksen - Roy Eggen:</i>		<i>Th. Haugrønning:</i>	
Nummerering av perfo- reringskniver	kr. 125.00	System for utskudds- masse	kr. 250.00
<i>Ole Kirkvold:</i>		<i>O. S. Barstad:</i>	
Økning av rulldiameter	kr. 200.00	Sikring av spritvann- system	kr. 250.00
<i>M. Rygh — H. Krognes:</i>		1 forslag ble ikke premiert.	
Landgang på PM V	kr. 100.00		

22/6 1961 A. M.

Skjerpefeber på Ranheim

Vi har vel alle sammen lest noen mer eller mindre sannferdige historier om gullfeber og gullgravere i Alaska. Om disse barske karene som med hakke og spade og minimalt med utstyr trosset naturkrefte og forserte Chilkotpasset og White Horse frem til Yukonelva til det lokkende gull-landet i ødemarken — Klondike. — Disse karene hadde eventyret og håpet i seg. Enkelte var kanskje også heldige, men de fleste ble skuffet og led mye ondt. En stor del omkom også i disse harde og ugjestmilde traktene.

Dette kjenner vi alle litt til. Men at Ranheim også har opplevd sin besøkelsestid i denne gate med skjerpe-

feber er kanskje ikke så allminnelig kjent, i hvertfall ikke av de yngre generasjoner. Det var Karl Bjørnstad som satte Ranhelms-Nytt på sporet om dette. Blant gulnede papirer fant han her under lofttrydningen et aksjebrev som har tilhørt hans far, og det lød på noe så flott som «A/S Leksdalens svovl & kobberkisfelter.» Han hadde også funnet et eksemplar av lovene for selskapet som vi gjengir forsiden av. Noe særlig videre kjennskap til selskapet hadde Bjørnstad ikke, men han anbefalte oss å gå til Jon Solem og høre om han kunne gi oss nærmere opplysninger. Som sagt så gjort — og der traff vi rette mannen. Vi gjengir beretningen fra Solems munn — —

MAG.

Omkring århundreskifte kom det hit til Ranheim litt av hvert av vagabønder og eventyrere. Blant annet kom det en storeeventyrer og blumfemaker som hette Henry Bang. Hans siste oppholdssted før Ranheim var Bodø. Losjet der hadde vært kasjotten. Han skulle ha holdt rabulistiske og sosialistiske foredrag i Sulitjelma og fikk for dette gratis opphold av staten. Bang var en sjallatan, men samtidig var han en skolet kar med atskillig viten på mange felter, mener Solem. Bang gjorde seg kjent med folket på Ranheim, og tok blandt annet til å snuse opp om det fantes noen gamle skjerp i nærmeste omkrets. I den anledning kom han engang til Elvran i Leksdalen og der fikk han høre om Grønligruvene (jern) på Selbuskogen. Og her var det gamle skjerp helt fra Vinsmyra til Jøssåsen i Mostadmarka. Da han etter denne oppdagelse igjen kom til Ranheim, gikk han rundt og snakket med folket om de enorme verdier som lå gjemt i traktene rundt Nevra-elv og Vennafjellet. Han fikk en hel del interessert. Alle mannsfolk som det var litt tak i ble omsider grepst av skjerpefeberen og jeg selv ble kasserer i «A/S Leksdalen svovel og kobberkisfelter» sier Solem. Hjalmar Haugen og jeg er vist de eneste nærlivende eksaksjonærer i dette selskap. Det ble ganske snart trumpet sammen til konstituerende møte i Folkets Hus i meget høytidelige former. En

av ildsjelene i foretaket var Reinald Eidem. Det var han som forfattet og dikterte lovene og jeg skrev, sier Solem. Det manglet ikke på høytidelige former og vendinger.

§ 1 lyder slik:

Leksdalens svovl- & kobberkisfelter, som bliver og anmelder til firma-registret som det ansvarlige selskap «Leksdalens svovl- & kobberkisfelter» har til formaal at undersøge og fremdrive til salg eller paa anden maade nyttiggjøre de selskabet tilhørende grubefelter i Laanke herred, Leksdalen, og hvad herefter dersteds maatte erhverves.

§ 3: Selskabet har sit sæde paa Ranheim, dets anliggender bestyres af en direktion, bestaaende af 3 medlemmer, som vælges af og iblandt aktionærene i ordinær generalforsamling. 2 af direktionens medlemmer skal være bosiddende paa Ranheim.

Samtidig vælges for 1aar ad gan-gen 8 repræsentanter, hvoraf 5 skal være bosiddende paa Ranheim.

Suppleanter for direktion og repræsentanter, som skal være bosiddende paa Ranheim, vælges for 1aar ad gan-gen paa ordinær generalforsamling. Funktionstiden for direktørene er 1aar. Naar en direktør ophører at være aktieeler, bliver der i første repræsentantskabsmøde at vælge en ny for den gjenværende del af funktionstiden.

Saaforemt en direktør opträder

Krysset på kartet (mellan Grønlivatna) viser hvor prøveskjerpet lå. Ertsfunnet ble bekjentgjort fra Lånke kirkebakke 21. april 1907.

som mellemmand ved kjøb eller salg, skal han uttræde af direktionen saa længe dette forhold vedvarer.

Sagerne afgjøres ved almindelig stemmeflerhed. Selskabet forpligtes ved direktionens underskrift.

Det første styre besto av Reinald Eidem (direktør), Edvard Knutsen og Håkon Ronningen. Det ble nå bestemt å få trykt aksjebrev og innby til aksjetegning. Aksjeenes pålydende var kr. 10. Forventningene var blant mange, store. Eidem så i ånden millionene rulle inn. Jeg måtte reise opp til bergmester Damm på Byåsen å få skjerpene registrert. Damm var skeptisk og mente det måtte atskillig kapital til skulle dette gå bra. Men vi hørte ikke på det øret. Når så alt det formelle var i orden drog Bang, Eidem og Lorås en helg opp til skjerpene ved Grønlivatnet med feisel og borer og dynamitt. De skulle prøveskjerpe. Karenne var ikke helt edrue da de kom frem, og det første de gjorde var å miste feiselen i et prøveskjerpe fylt med rustent vatten og som ingen kjente bunnen på. Men de sto ikke rádløse. Hr. Bang tok av seg klærne, stupte ned i gjørmen og kom etter en stund opp lik en draug brun av slam med feiselen i den ene neven. Søndag kveld da de kom ned hadde de med seg prøver som ble sendt inn til analyse. Om Bang her ga riktig resultat vites ikke.

Det gikk nå en tid uten noe særlig resultat for oss gruveeiere. Skjerpeneberen var fremdeles stor, også

andre steder, og etter noen år ble vi tilbuddt 20 000 kr. for skjerpene og solgte til en skolelærer, hr. Thun. Han kjerte opp til Vikvollen i Mosstadmarka, feltesse, skinner, traller og satte opp mannskapsbarakke. Nå skulle det bli alvor. Men etter å ha brukt opp omkring 5000 kr., dengang en stor sum, gikk Thun konk, og skjerpene gikk tilbake til oss gamle eiere. Nå skulle det etter bli kapitalister på Ranheim. Eidem var stadig i spissen som primus motor. På sine

Love

for

AJS Leksdalens svovl- & kobberkisfelter.

Vedtaget i generalforsamlingen på Ranheim den 5. mai 1907.

AKTIEBREV

Aktieselskabet
Leksdalens svovel-
& kobberkisfelter
gjør vitterligt, at
Petter Viellum

har betalt en aktie i ovennævnte selskab med
kr. 10.-⁰⁰

hvoraf han som ejer af 1/200 i „Leksdalens
svovel- & kobberkisfelter“ har de med samme forbundne
rettigheder og forpligtelser ifølge selskabets lovfælde som
enhver anden andelsberettiget, hvilket herved af direk-
torien bekræftes.

Ranheim den 10. August 1907

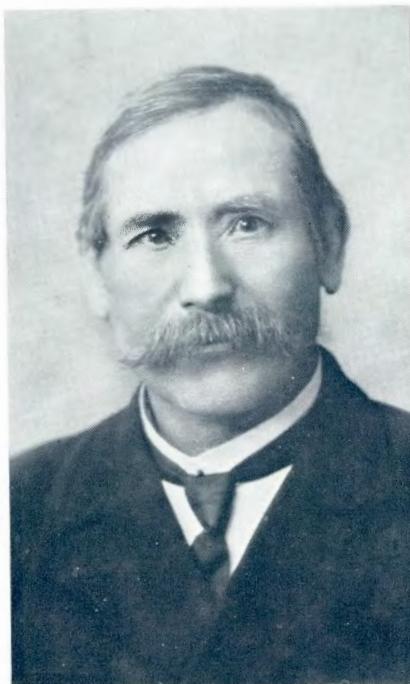
Jerry Barrat
B. Horngren 46. Wansen

reiser opp på Selbuskogen hadde han funnet seg en ferm pike, og da det igjen ble generalforsamling i «Svovl og kobber» i Folkets Hus på Ranheim var denne pikken med. Det fantes en del aksjonærer med den berømte «kaillfliren», og de sa at nå måtte alle være med inn å se på aksjeen til Reinald.

Men før «A/S Leksdalen — kom opp til Vikvollen for å sikre seg verdiene etter Thun var alt forsvunnet. Selbyggene og Mostadmarkingene hadde kjørt heim rubb og stubb — ja like til barakka var revet og kjørt vekk. A/S Leksdalen hadde nå en tid to karer i arbeide. Det var brødrene Fløan. De var ikke særlig tilfredse med sine arbeidsgivere og uttalte at de knapt tjente så mye at det ble til lus-salve. Det sanitære og velferden var det ikke rart bevendt med.

Solen kunne vel ha fylt en hel bok med sine memoarer, men Ranheims-Nytt har beskjedne sideantall så vi må ta med bare slutten på eventyret.

Bang begynte å kjenne jorden brenne under sine føtter — han solgte sine 50 gratisaksjer for 150 kr. og reiste. Vi hadde da både fødd og husset han i årevise. Siste året A/S Leks-

Reinald Eiden

dalen besto måtte jeg legge ut kr. 0,90 i den bunnskrapte kasse for å betale skjæreretten til bergmester Bang. Staten tok også da sitt, sier Solem.

Har du hørt noe om Bang siden, spør vi Solem.

Jo, en av aksjonærerne i A/S Leksdalen, Ole Paulsen, så igjen Bang noen år etterpå. Det var i Oslo. Da sto han i en bakgård og dro på et posetiv — —

Snipp — snapp — snute —

% av redaksjonskomiteen var for kort tid siden oppe ved Grønlivatna for å finne tomtene etter prøveskjerpene. Anton Moen hadde gitt oss grei anvisning på hvor vi skulle finne dem. Han har i flere år drevet med elgjakt i disse traktene og er godt kjent. Han kunne også fortelle oss et gammelt sagn derfra. Ei gammel kone som bodde i Lånke hadde i 1913 fortalt det til han: «En stjørdaling var

Ole Fløan
arbeidet en tid i Grønligrava.

engang på hesteleiting i Vennafjellet. Etter ei tid fann han også hesten og var etter på heimvei. Plutselig glir terrenget vekk under hest og kar, og de havner i et rom som skinner av sølv i alle retninger. Da han kommer seg av overraskelsen hører han en stemme som sier: Forteller du dette til noen får du en udaue. Kar og hest kom seg opp og heim og i mange år holdt han tett om dette. Men omsider

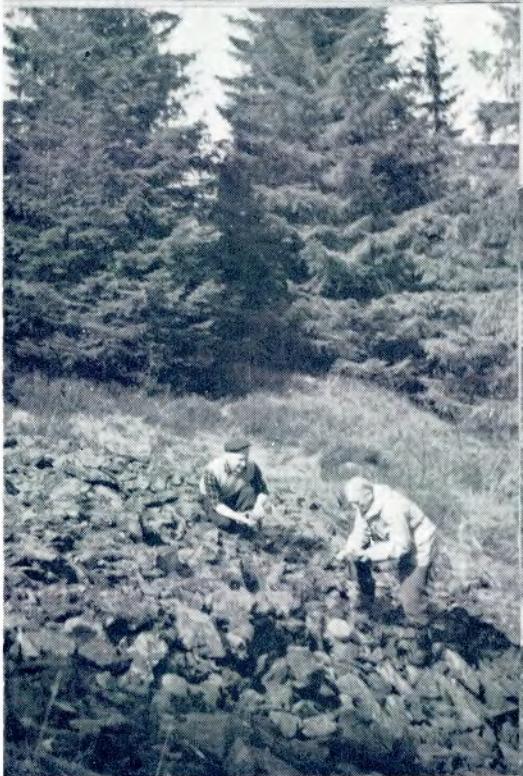
blir fristelsen til å fortelle for stor. Noen dager etter omkommer hest og kar på vedkjøring i Meråker.

Når selbyggene og mostadmarkingenene i lyse sommer-netter prøver fisken i Rennsjøen og Ingridtjønna drømmer de både om storfisken og om å finne sølvgruva sagnet forteller om.

B.

Traktene rundt Grønlivatna. Nederst til høyre: Inngangen til gruva.

A. Holbæk Eriksen & Co. A.s, Trondheim